

REFLEXIONS ENTORN L'ESCOLA TALLER DE LES MINES PREHISTÒRIQUES DE GAVÀ

Mònica BLASCO
Mònica BORRELL

RESUM

En aquest escrit s'analitza, amb la perspectiva de vora deu anys, l'escola taller de les Mines Prehistòriques de Gavà, una experiència adreçada a la formació d'auxiliars d'excavació arqueològica i de difusió del patrimoni les realitzacions de la qual van contribuir de forma important a fer visitable un dels conjunts arqueològics més singulars del país i afavoriren l'avanç del coneixement científic i la definició d'un programa de difusió per al jaciment. L'aprofitament formatiu i posterior inserció laboral dels seus alumnes, de dubtosa efectivitat, cal analitzar-ho en el context general del programa d'escoles taller i posar-ho també en relació amb les característiques pròpies del mercat laboral de l'arqueologia i del patrimoni històric en general.

RESUMEN

En este escrito se analiza, con la perspectiva de casi diez años, la escuela taller de las Minas Prehistóricas de Gavà, una experiencia dirigida a la formación de auxiliares de excavación arqueológica y de difusión del patrimonio, cuyas realizaciones contribuyeron en gran medida a hacer visitable uno de los conjuntos arqueológicos más singulares del país y que favorecieron el avance en el conocimiento científico y la definición de un programa de difusión para el yacimiento. El aprovechamiento formativo y posterior inserción laboral de sus alumnos, de dudosa efectividad, ha de analizarse en el contexto general del programa de las escuelas taller y ponerlo también en relación con las características propias del mercado laboral de la arqueología y del patrimonio histórico en general.

ABSTRACT

In this text the almost ten year-old experience of the "Escola Taller de les Mines Prehistòriques" of Gavà is analysed. This project was aimed at the training of assistants for archaeological excavations and for heritage presentation. It contributed in a significant way to present to the public one of the most singular archaeological sites of the country. It also promoted advances in their scientific research and in the definition of a presentation programme. Its educational use and the subsequent entry in the labour market, of arguable effectivity, has to be analysed within the general context of the programme of "escoles-taller", linking it with the own characteristics of the labour market in relation to archaeology and to cultural heritage.

El programa d'escoles taller i cases d'oficis

L'any 1984, l'Institut Nacional de Empleo posava en marxa la primera escola taller a l'Estat espanyol i cinc anys més tard es regulava aquest programa que naixia per donar resposta a una nova problemàtica del mercat laboral que afectava especialment els joves. Al llarg d'aquell decenni s'anaven incorporant al món laboral les generacions del baby-boom, saturant un mercat en recessió. En aquest panorama, els joves amb menys formació o qualificació tenien l'accés encara més complicat. Des d'aquells anys i fins l'actualitat, l'INEM i després les comunitats amb competències traspasades –en el cas de Catalunya des del gener de 1998- han format per al món laboral, amb més o menys fortuna, milers de joves¹.

Les escoles taller i les cases d'oficis apleixen una doble missió quant a la formació d'aquests joves. D'una banda permeten la seva inserció laboral i de l'altra els donen una formació professional teòrica i pràctica en un ofici concret. Per aconseguir-ho, tant a les escoles taller com a les cases d'oficis s'estableix un primer període de formació teòrica que dura sis mesos, per passar a contractar els nois i noies per a la realització del treball per al qual han estat

formats. En el cas de les escoles taller el període de contractació varia des de l'any fins als dos anys i mig, i en el cas de les cases d'oficis la durada és de sis mesos². Tot i això, també en la fase de contractació els nois i noies reben una formació teòrica complementària. En alguns casos, i per als alumnes que no tenen la titulació acadèmica obligatòria (abans el títol d'EGB, actualment el d'Educació secundària), s'imparteixen de forma complementària les classes necessàries per tal que assoleixin aquesta titulació, i en el millor dels casos, es reincorporin a la vida acadèmica reglada.

L'INEM, i ara a Catalunya el Departament de Treball de la Generalitat, posen en marxa i subvencionen un programa d'escola taller o casa d'oficis sempre amb la participació d'una entitat promotora (ajuntament, organisme autònom, associació o fundació sense ànim de lucre, entre d'altres) que es qui fa la sol·licitud i després es fa càrrec de la gestió de l'equipament i de la contractació del personal (director, docents, personal auxiliar i alumnes). L'INEM i el Departament de Treball, a banda de subvencionar la contractació, planifica, estableix directius, aprova o denega, supervisa i avalua el programa.

Els projectes que es duen a terme a través d'escoles taller - que poden ser tant obres com serveis - els podem

---

¹ A tall d'exemple, en el primer trimestre de l'any 2000, l'INEM tenia 567 escoles taller i 153 cases d'oficis en funcionament que contractaven 25433 nois i noies, a més dels tècnics corresponents. No disposem de dades a Catalunya.

---

² Cal tenir en compte que aquí fem referència al període de contractació dels nois i noies, però que els programes poden ser prorrogats. Així doncs hi ha projectes amb una durada superior a aquests períodes.

definir, en primera instància, com a projectes de treball que s'adeqüen a les necessitats formatives i d'inserció laboral dels joves; però sempre tenen una segona finalitat comuna: són d'ús públic i social. Aquesta orientació dels projectes fa que, en la majoria de casos, les escoles taller siguin de rehabilitació o recuperació del patrimoni, tant històric, cultural com mediambiental, o de prestació de serveis als col·lectius menys afavorits. Així doncs, alguns dels oficis en què es formen els alumnes són tan diversos com paletes, electricistes, jardiners, monitors de natura, ebenistes, mestres d'eixa, rellotgers, ajudants a domicili... o auxiliars d'excavació. D'altra banda, les escoles taller són una ocasió per donar també el primer treball a molts llicenciats o permetre la reinserció laboral de professionals qualificats que estan en atur i que hi participen en qualitat de directius, professors i personal tècnic.

Les escoles-taller d'arqueologia

En aquest marc prenen sentit les escoles taller d'arqueologia que han existit al llarg d'aquests anys, així com aquells mòduls puntuals que han estat inserits en projectes de patrimoni més amplis. En el cas de les escoles taller i l'arqueologia, per força ens estem referint a la formació d'auxiliars d'excavació i capatassos, però també a d'altres oficis com auxiliars de difusió (és a dir guies i monitors) o restauradors, en qualsevol cas, de feines per a les quals, en principi, no cal una titulació acadèmica reglada. Al llarg dels anys hi ha hagut experiències en què han participat estudiants universitaris i

fins i tot llicenciats. Només cal recordar els projectes del TED'A a Tarragona, pioner a Catalunya o, tot i que no és d'arqueologia, el de l'Escola taller del Patrimoni de la Mancomunitat de Municipis de l'Àrea Metropolitana de Barcelona, en què es va dur a terme algun projecte de documentació i difusió de patrimoni industrial i que va ser el pas previ per a la incorporació al món laboral d'un bon grup de joves universitaris. Però, en termes generals, aquests tenen altres vies per fer al salt al mercat laboral, mentre que les escoles taller tenen uns objectius socials i d'inserció que poden obrir camí cap a feines d'auxiliars.

No disposem de dades estadístiques globals sobre projectes actuals d'arqueologia ni arreu de l'Estat ni a Catalunya³, però algunes dades parcials dels darrers anys ens poden permetre fer una aproximació al tema. A banda del citat TED'A, cas més ben conegut, paradigmàtic en el nostre sector per la qualitat professional i la continuïtat en el

---

³ Com ja hem dit no hi ha dades proporcionades per la Generalitat. En el cas del territori espanyol, l'INEM recull la informació estadística segons els diversos grups professionals que reconeix el RD 797/1995 en què es regulava el certificat professional com a acreditació d'uns coneixements pràctics i teòrics sobre un ofici. Cap d'aquests grups professionals són relatius ni a l'arqueologia ni a activitats d'intervenció en el patrimoni i, per tant, els possibles mòduls que hagin existit no tenen un reflex estadístic, ja que suposem que queden englobats en altres grups que no hem identificat. Les darreres dades estadístiques referents a Catalunya que hem pogut consultar corresponen a l'any 1997, en què no hi havia cap escola taller amb mòduls d'arqueologia.

temps, hi ha hagut poques escoles taller, a banda de la del Museu de Gavà, que hagin tingut mòduls específicament d'auxiliars d'arqueologia. Les dades que ens proporciona una memòria de l'Àrea Metropolitana⁴ ens poden servir com un punt referència a l'hora de valorar la incidència de l'arqueologia en els programes d'escoles taller, ja que abasta un període de temps prou ampli, 1986-1996, i una zona geogràfica que inclou vint-i-un municipis, entre els quals hi ha els de més població de Catalunya. Del total de 618 mòduls que hi va haver en aquests deu anys, només 8 van ser d'arqueologia i corresponen a tres escoles taller: el Raval de l'Ajuntament de Badalona, el Raval de l'Ajuntament de Barcelona i la mateixa de les Mines Prehistòriques de Gavà. Si ampliéssim a un àmbit més genèric de difusió, restauració o documentació del patrimoni arqueològic, aquestes xifres augmentarien lleugerament. Un exemple seria el de l'escola taller del Laberint d'Horta, en què va haver un taller de restauració que, entre d'altres tasques, també va treballar amb materials arqueològics i en conservació d'estructures *in situ*.⁵ Podríem enumerar més exemples d'altres zones, com el de

l'escola taller Emporiton⁶ vinculada al Conjunt Monumental d'Empúries entre els anys 1994-1995 i que va comptar amb tres mòduls: jardineria, viverisme i restauració de murs, aquests darrer, potser el més vinculat a la tasca arqueològica.

L'Escola Taller de les Mines Prehistòriques de Gavà

El jaciment arqueològic de les Mines Prehistòriques de Gavà va ser descobert a principis de la dècada dels anys setanta quan la barriada de Can Tintorer, al nord del nucli urbà de la població, va començar a urbanitzar-se i es començaren a construir els primers edificis d'habitatges. La urbanització de la zona, fins llavors camps i erms al voltant de la masia de Can Tintorer, va malmetre part del jaciment però tanmateix va permetre la identificació del conjunt arqueològic. Com a conseqüència d'aquest descobriment i de la importància i singularitat del complex miner, l'any 1978 es fundà el Museu de Gavà, de caràcter i propietat municipal, i de llavors ençà, diversos equips d'arqueòlegs, promoguts pel mateix Museu i amb el finançament de diverses institucions però bàsicament del propi municipi i del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, han portat a terme de forma sistemàtica campanyes d'excavació i recerca. Hores d'ara i

---

⁴ "Creant escola. 1986-1996". Unitat de Promoció i Desenvolupament. Àrea Metropolitana de Barcelona. 1998.

⁵ "Escola-taller del Laberint d'Horta". Ajuntament de Barcelona. Ministerio de Trabajo y Seguridad Social. INEM. 19991

---

⁶ "Emporiton. Memòria de dos anys d'escola taller". Museu Nacional d'Arqueologia de Catalunya. Empúries, 1996

després de vint anys d'investigació, la bibliografia generada és nombrosa i el jaciment miner d'època neolítica de Gavà és considerat un dels grans jaciments arqueològics i punt de referència obligat del Neolític del sud d'Europa.

Les Mines Prehistòriques de Gavà són el complex miner en galeries més antic conegut fins el present a Europa. Iniciada fa aproximadament 6.000 anys, l'explotació de les mines de Gavà es perllongà durant uns 1.000 anys per les comunitats neolítiques que habitaven el territori de l'actual Gavà. Hi extreien un mineral de color verd, la variscita, que és semblant d'aspecte i composició a la turquesa i que es troba formant vetes entre les plaques d'esquistos. Aquest mineral fou emprat únicament i exclusivament per fer denes o perles amb les quals es confeccionaven ornaments personals, collarets fonamentalment. Així mateix s'hi van extreure altres minerals, per bé que en molta menor mesura, tal com el sílex i l'òpal, per fer eines, i ocre, usat per fer pigments. Com a resultat d'aquesta activitat minera, durant tant de temps, el conjunt miner de Gavà és una complexa xarxa subterrània excavada en les pissarres integrada per sales i galeries disposades a diferents nivells i comunicades entre sí a través de pous i galeries.

Des de la creació del Museu de Gavà, les Mines Prehistòriques constitueixen el nucli principal de l'activitat d'aquesta institució, que des de llavors es dedica a la seva investigació sistemàtica i posada en valor. Si bé la recerca va ser el focus d'atenció inicial, l'any 1990 representa un punt d'inflexió pel què fa al

tractament del jaciment perquè es produeix un replantejament dels objectius i abast de les intervencions i es posa en marxa un procés que té com a missió principal la dinamització del conjunt arqueològic. Des de llavors es contempla el potenciar la recerca, l'execució d'un programa de conservació preventiva, consolidació i restauració de les estructures, una estratègia de difusió adreçada a amplis sectors de la societat i, en general, la gestió dels mitjans disponibles per obtenir una major rendibilitat social del jaciment. Aquest canvi representa la superació d'una concepció d'explotació exclusivament científica del patrimoni arqueològic/històric per integrar altres línies d'actuació que proporcionen al projecte una major riquesa conceptual. El projecte integral de les Mines Prehistòriques s'estructura a partir de tres pilars essencials que són la investigació, la conservació i la difusió de manera que es pot resseguir tot el procés, des de la producció del coneixement científic fins a la seva transmissió a amplis sectors i col·lectius de la societat.

L'impuls inicial al projecte el va proporcionar el Ministeri de Treball, a través de l'INEM, al concedir l'any 1991 una escola taller de tres anys de durada per tal de formar professionalment a joves com a auxiliars d'excavació arqueològica i de difusió cultural. Inicialment l'escola s'estructurà en tres mòduls d'auxiliars d'arqueologia (30 alumnes) i un mòdul d'auxiliars de difusió (10 alumnes) i es confegí un equip tècnic de professorat integrat per un

coordinador global del projecte, cinc arqueòlegs, un d'ells amb responsabilitats de coordinació científica i dos tècnics en difusió i museografia. Tot i que en una segona fase l'INEM va reduir substancialment l'aportació econòmica destinada al projecte de Gavà, amb la conseqüent retallada de personal tan tècnic com d'alumnat, considerada globalment, l'escola taller va representar per al projecte l'aportació inicial més important pel què fa a recursos econòmics i humans.

En relació als objectius principals de l'escola taller de les Mines Prehistòriques de Gavà, a banda dels que genèricament corresponen al programa d'escoles taller i cases d'oficis que hem recollit més amunt, es tractava de formar obrers especialitzats en excavacions arqueològiques i auxiliars preparats per al desenvolupament de programes de difusió, susceptibles de ésser posteriorment contractats per al projecte de les Mines Prehistòriques, per a altres programes i intervencions derivades de l'activitat del Museu de Gavà i també d'altres centres museístics. Per altra banda, la tasca de l'escola taller havia de contribuir de forma substancial a fer visitable un dels conjunts monumentals més singulars i importants del país i connectar-lo amb l'oferta cultural i d'oci de l'entorn metropolità. A l'octubre de 1993 una part del jaciment fou oberta al públic i de llavors ençà s'ha consolidat com a recurs pedagògic per a les escoles majoritàriament de l'àrea metropolitana, amb una àmplia oferta complementària de tallers i itineraris, i s'ha afermat també com a destí d'oci i

cultura pel públic familiar en cap de setmana.

Pel què fa a les realitzacions, l'equip de tècnics de l'escola taller va redactar el projecte d'intervenció arqueològica i de recerca que va guiar totes les intervencions durant el temps d'existència de l'escola, i que segueix essent vàlid, així com se sentaren les bases del projecte de difusió del jaciment i es col·laborà en les obres d'adequació inicials del jaciment de cara a preparar-lo per a l'obertura al públic (instal·lació d'una estructura tipus hivernacle per a protegir les mines, construcció d'una cabana neolítica...). En el marc de l'escola taller s'excavaren diverses mines, avui dia integrades en gran part en l'oferta de visita al jaciment, es realitzaren també diverses excavacions d'urgència que sorgiren en el nucli urbà de Gavà, es prospectà extensivament el territori del municipi, especialment el jaciment de les Mines Prehistòriques i s'elaboraren part dels tallers didàctics i el guió de la visita guiada que representen l'embrió de l'oferta pedagògica actual que proposa el Museu de Gavà als diversos col·lectius d'usuaris en relació a les Mines. La valoració global de la feina feta no pot ser més que positiva, perquè va suposar un fort impuls al projecte de les mines en tots els vessants: comportà una bona embranzida a la recerca i un avenç considerable en el coneixement científic del jaciment, s'estructurà la base de l'oferta pedagògica i de difusió actual, es contribuï a l'acondicionament general del jaciment i s'obrí part del complex a la visita pública.

Què pot aportar una escola taller d'arqueologia?

Prenent com a punt de partida els objectius, finalitats i mètodes de treball dels programes d'escoles taller i casos d'oficis, podríem diferenciar tres àmbits en què les escoles taller poden aconseguir els objectius per als quals es creen.

Pel que fa a la formació d'auxiliars d'excavació hem de tenir en compte tant els projectes formatius com el perfil dels nois i noies que es contracten. En aquest sentit, les escoles taller donen una formació tècnica per desenvolupar un ofici per al qual no cal estudis superiors. Aquesta formació és teòrica i pràctica, factor estrictament necessari per a una feina com la que ens estem referint. (Quantes vegades ens hem lamentat de la manca d'experiència de camp dels universitaris i joves llicenciats!) D'altra banda, parlem d'un ofici per al qual no hi ha plans d'estudis reglats ni marcs professionals formatius alternatius i que habitualment fan paletes que, en un moment donat, es reciclen d'acord amb les necessitats d'una obra.

D'altra banda, com ja apuntàvem més amunt, cal recordar que les escoles taller també poden donar una sortida laboral temporal a llicenciats universitaris – els quals tenen la seva problemàtica laboral específica, com tots coneixem- per tal de desenvolupar la feina de responsables tècnics.

El tercer àmbit al qual podríem fer referència és al mateix projecte a desenvolupar, bé sigui la investigació o

la posada en valor d'un jaciment arqueològic concret o d'un territori més ampli, ja que a través de la inversió compartida entre una institució i els recursos per al foment de l'ocupació es pot donar sortida a projectes per als quals habitualment s'hi destinen pocs recursos. És a dir, a banda dels objectius estrictament formatius, no hem de menysprear el benefici que representen en la investigació, recuperació i dinamització del patrimoni arqueològic.

La problemàtica concreta de les escoles taller

Però no hem de perdre de vista altres condicionants que tenen les escoles taller ja des del seu plantejament. Un dels objectius de les escoles taller és ocupar nois i noies amb problemàtiques professionals o personals que no els permeten la inserció laboral per les vies habituals. És per això que el punt de partida pel que fa a la formació, als hàbits de treball i a la motivació per part dels alumnes acostuma a ser força baix. A més es troben amb una remuneració econòmica escassa per a les exigències horàries (no parlem per als casos en què estan a l'atur cobren més que treballant!)

També el plantejament dels projectes són un factor clau per a l'èxit de la iniciativa. Un projecte a curt termini i tancat en sí mateix, com es dona en molts casos, difícilment pot garantir l'èxit de la inserció laboral de l'alumnat en aquell camp concret, cosa que es pot veure agreujada si no es fa una orientació adequada dels nois i noies i, en definitiva, si no es planifica la inserció

laboral posterior i se'n fa un seguiment seriós.

D'altra banda cal tenir en compte les característiques del mercat laboral en el qual s'han d'inserir aquests joves. El mercat de treball de l'arqueologia no és especialment obert ni flexible. Per les seves mateixes característiques les feines són puntuals en el temps (llevat d'alguns projectes que superen l'any de durada i que, en qualsevol cas, són excepcionals), el que comporta una incertesa i la manca d'ingressos continuats per al treballador. Habitualment són disperses en el territori i exigeixen una mobilitat del treballador, amb les conseqüents despeses. D'altra banda, no hem d'oblidar el factor bàsic i primordial: l'oferta de treball és escassa. Passat el boom constructiu -urbà i d'infraestructures- les urgències no poden donar treball a un contingent gaire nombrós d'auxiliars d'excavació ni d'arqueòlegs. Per últim, voldríem fer esment a un altre factor que es dona relativament sovint en aquest camp: la subcontractació d'estudiants i llicenciats recents per a feines d'auxiliar (per manca d'auxiliars qualificats?) en excavacions arqueològiques de gran abast i suposa, per descomptat, uns costos molt inferiors als que comporta la contractació legal d'obriers i peonatge perquè sovint prenen la forma de pràctiques universitàries, amb retribucions que ni de bon tros s'acosten a un sou standard i sense alta a la seguretat social.

Algunes reflexions a l'entorn de l'Escola Taller de les Mines Prehistòriques de Gavà

L'escola taller de les Mines Prehistòriques no es va lliurar de les contradiccions que hem apuntat per a aquest tipus de projectes. Tot i ser un projecte de tractament integral del patrimoni i tenir un equip tècnic unit, el funcionament i l'evolució no va ser la mateixa pel al mòdul d'auxiliars d'arqueologia i per al de difusors. Resumint, es podrien apuntar alguns dels condicionants que van tenir un i altre mòdul.

Pel que fa al mòdul d'auxiliars d'arqueologia, el primer factor va ser la falta de motivació en la majoria de l'alumnat. Els perfils personals i professionals dels nois i noies, així com la dificultat d'identificació amb un projecte com el que es plantejava, van ser esculls importants sobretot per a la primera fase de l'escola taller, integrada en gran part per persones amb baix nivell d'estudis i amb situacions familiars i socials problemàtiques. El rotatge dels mateixos alumnes, així com la incorporació d'estudiants universitaris en les següents promocions va facilitar que se superessin en part aquests problemes.

D'altra banda, el Projecte Integral Mines Prehistòriques, com la majoria de projectes patrimonials, ja apuntava la seva continuïtat amb l'obertura de les Mines al públic i la possibilitat de gestionar uns serveis d'atenció al públic a través d'una concessió administrativa

que permetés, a llarg termini l'autofinançament. Aquesta solució per tal d'ampliar l'oferta de serveis de l'administració és factible per aquells casos en què es pot establir un preu públic, però difícilment el volum d'ingressos que aporten poden ser suficients per, a més de mantenir el mateix servei, fer inversions en conservació o reinvertir en investigació. Així doncs, el mateix projecte d'investigació i d'intervenció arqueològica que es va dur a terme durant els anys 1991-1993 no ha tingut la continuïtat necessària per permetre la subsistència d'una possible empresa d'auxiliars d'arqueologia. La majoria d'alumnes d'aquest mòdul es van incorporar en el mercat de treball fent feines més ben remunerades i en l'àmbit de Gavà i rodalies.

Per als estudiants universitaris, el pas pel mòdul d'auxiliars d'arqueologia va servir com a pràctiques complementàries en la seva formació acadèmica. Alguns d'aquests alumnes estan fent tesis i tesines vinculades al projecte d'investigació de les Mines Prehistòriques i en algun cas s'han incorporat temporalment a l'empresa de serveis culturals sorgida principalment del mòdul d'auxiliars de difusió.

El mòdul d'auxiliars de difusió va patir una evolució diferent i potser més exitosa. Les exigències acadèmiques per ingressar-hi eren, de partida, més altes. Eren alumnes amb títol de graduat, com a mínim, i hi havia alguns estudiants universitaris. Aquests alumnes es van

beneficiar, com dèiem abans, de la continuïtat del projecte amb l'obertura al públic de les Mines. Després d'un any de rodatge fent visites al Museu i al jaciment sota l'aixopluc de l'escola taller, es va constituir una cooperativa de serveis culturals que va assumir la concessió administrativa dels serveis d'atenció al públic i que, amb els anys, ha anat diversificant la seva oferta de serveis, incloent també treballs de camp en arqueologia. El nucli d'aquesta empresa el van formar dues persones del cos tècnic de l'escola taller i un auxiliar de difusió, que van comptar amb l'ajut i orientació de la direcció del Museu per començar l'aventura empresarial. De ben segur, sense aquest suport, la iniciativa no hagués quallat. Alguns dels alumnes de difusió i, com dèiem, també auxiliars d'excavació van ser contractats per aquesta empresa. En el cas dels alumnes de difusió amb estudis universitaris, hi ha hagut una continuïtat en seva carrera professional i acadèmica vinculada al món del patrimoni a través sobretot d'empreses de serveis culturals.

Com a valoració final, podríem dir que es va assolir satisfactòriament l'objectiu del projecte pel què fa a realitzacions, que era avançar en la investigació arqueològica i obrir el jaciment al públic. Pel què fa a aspectes formatius dels alumnes i la seva inserció laboral, l'èxit de l'experiència és més que relatiu. Certament es van formar uns nois i noies que no tenien cap experiència laboral i, si més no, durant un temps incorporaren hàbits laborals tant bàsics com la puntualitat, el compliment d'un horari o l'organització de la feina en

equip. Per la majoria d'alumnes, però, el seu pas per a l'escola taller no va suposar en absolut la consecució d'una habilitat, tècnica o destresa especial que després els hagi servit a l'hora d'inserir-se en el mercat laboral i, per descomptat, tret de les tres o quatre persones que han participat d'alguna o altra manera en l'empresa de serveis culturals creada en acabar l'escola, cap d'ells ha trobat feina en el camp de l'arqueologia o del patrimoni. Menció a part mereixen aquells alumnes que eren estudiants universitaris d'arqueologia (pocs perquè no eren l'objectiu principal del programa d'escoles taller), per als quals el pas per l'escola taller de Gavà, ja fos pel mòdul d'arqueologia o pel de difusió, va suposar un indiscutible enriquiment formatiu especialment útil com a contrapunt pràctic dels estudis universitaris. Aquells estudiants universitaris, avui llicenciats, treballen tots en el camp del patrimoni.

Conclusions

De forma clara l'organització d'una escola taller pot ser una font de finançament important per a un projecte patrimonial en tant que aporta un contingent de recursos humans molt considerable, tant tècnic i qualificat com de peonatge, i suposa també una inversió de caràcter immaterial –l'elaboració dels projectes tècnics- i en espècie. El cas de Gavà és paradigmàtic en aquest sentit.

Des del punt de vista de la formació, en general, la solució de l'escola taller pot ser vàlida a curt termini, però cal ser realista i no perdre de vista la complicada

situació del mercat de treball, les dificultats de la inserció laboral i la necessitat de planificar, orientar i fins a cert punt tutelar la incorporació dels alumnes al mercat de treball. D'altra banda, i atès que l'objectiu de les escoles taller és proporcionar als joves una formació específica en un ofici determinat, la participació en aquestes experiències genera en els alumnes unes més que legítimes expectatives en la consecució d'un lloc de treball dins del camp en què s'estan formant. No cal insistir en la migradesa del mercat laboral relacionat amb l'arqueologia i en la inexistència de sortides professionals per a auxiliars d'excavació arqueològica, però està clar que aquestes expectatives en la majoria de casos no es compleixen. En conseqüència, pel què fa específicament a l'ensenyament de l'arqueologia, les escoles taller no són en absolut una alternativa a la formació reglada.

Bibliografia

- AAVV (1998). *Creant escola. 1986-1996*". Unitat de Promoció i Desenvolupament. Àrea Metropolitana de Barcelona.
- AAVV (1997). *Escuelas taller y casas de oficios*. Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales. Instituto Nacional de Empleo y Fondo Social Europeo.
- AAVV (1994). *Memòria de l'Escola-Taller Mines Prehistòriques de Gavà*. A *La Sentiu. Quaderns de divulgació* 19. Museu de Gavà.

- AAVV (1991). *Escola-taller del Laberint d'Horta*. Ajuntament de Barcelona. Ministerio de Trabajo y Seguridad Social. INEM.
- AAVV (1996). *Emporiton. Memòria de dos anys d'escola taller*. Museu Nacional d'Arqueologia de Catalunya. Empúries.
- BLASCO, M., BORRELL, M., BOSCH, J. (en premsa). Las Minas Prehistóricas de Gavá: un ejemplo de estudio, conservación y presentación pública de un yacimiento arqueológico, *Trabajos de Prehistoria*, 57(2), Madrid.
- BORRELL, M., BOSCH, J., CARRETÉ, J.M. (1996). Els conjunts patrimonials com a elements generadors de recursos, a P. González (ed.), *Arqueologia i Ensenyament. Treballs d'Arqueologia*, 4, Universitat Autònoma, Bellaterra.
- BORRELL, M., BOSCH, J., CARRETÉ, J.M., ESTRADA, A., VERDAGUER, M.T.(1995). Projecte integral Mines Prehistòriques de Gavà, *Puig Castellar*, 6, revista del Museu de Torre Balldovina, Santa Coloma de Gramenet.
- BOSCH, J., ESTRADA, A. (1994). El Neolític Postcardial a les Mines Prehistòriques de Gavà (Baix Llobregat). *Rubricatum. Revista del Museu de Gavà*, 0.
- BOSCH, J., ESTRADA, A. (1995). La Venus de Gavà. Un importante hallazgo en el contexto de la minería neolítica, *Revista de Arqueología*, 167.
- BOSCH, J., ESTRADA, A., NOAIN, M.J. (1996). Minería neolítica en Gavà (Baix Llobregat, Barcelona). *Trabajos de Prehistoria*, 53, Madrid.
- CARRETÉ, J.M. (1995) El Museo de Gavá. *Revista de Museología*, 6, Madrid.
- VILLALBA, M.J.; BAÑOLAS, L.; ARENAS, J. Y ALONSO, M. (1986): *Les mines neolítiques de can Tintorer. Gavà. Excavacions 1978-1980*. Departament de Cultura Generalitat de Catalunya. Barcelona.

<http://www.inem.es>